

Eustory

Justiční vražda Vladimíra Cermana

**Aneta Cermanová
Jihomoravský kraj**

Kyjev 2021

Eustory

Justiční vražda Vladimíra Cermana

Judicial murder of Vladimír Cerman

Autor: Aneta Cermanová

Škola: Klvaňovo gymnázium a střední zdravotnická škola Kyjov,
příspěvková organizace, třída Komenského 549/23, 697 01 Kyjov

Kraj: Jihomoravský kraj

Konzultant: PhDr. Lenka Jarmová

Kyjov 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou práci vypracovala samostatně a použila jsem pouze prameny a literaturu uvedené v seznamu bibliografických záznamů.

Nemám závažný důvod proti zpřístupnění této práce v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších předpisů.

V Kyjově dne 10. 1. 2021

Aneta Cermanová

Poděkování

Velké díky patří zejména mému otci Ing. Ivo Cermanovi, který mě s rodinným příběhem seznámil a poskytl mi řadu informací. Byl ochoten mi cokoliv objasnit a vykreslit příběhy na pozadí 50. let uplynulého století, kterým se po revoluci z vlastního zájmu zabýval. Podělil se taktéž o své vzpomínky na rodinu. Celý život totiž místa spojená s tragédií pravidelně navštěvoval.

Dále bych chtěla poděkovat Danielu Čmelíkovi, který mi po celou dobu byl psychickou oporou a pomohl mi se sháněním materiálů. K textu jako takovému měl spoustu faktických poznámek, čímž mou práci obohatil a posunul dopředu.

Chtěla bych také poděkovat svému bratrovi Ing. Ivo Cermanovi za faktické poznámky ke srozumitelnosti textu.

V neposlední řadě patří poděkování konzultantce práce PhDr. Lence Jarmové, která mi k vypracování dodala odvalu. Bez ní by text pravděpodobně vůbec nevznikl a případ by tak spadl do propadliště dějin.

Anotace

Ve své práci jsem se zabývala příběhem mého prastrýce Vladimíra Cermana (1925-1952). Jeho tragický osud jsem byla schopna zpracovat především díky spisům z Archivu bezpečnostních složek. Ve své práci zmiňuji intriky tehdy běžně používané k likvidaci třídních nepřátel. Osud mého prastrýce není ojedinělý. A proto si myslím, že tyto případy si zaslouží větší pozornost a měly by sloužit jako varování pro další generace. Práci jsem také chtěla poukázat na nespravedlivost a nepřiměřenost soudních procesů tehdejší kruté doby.

Klíčová slova

Vladimír Cerman; socialismus; poprava; politické procesy; STB

Annotation

In this work, I dealt with the approaching of the story of my granduncle Vladimír Cerman (1925-52). I was able to process his tragic fate mainly with the help of files from the Security Services Archives. In my work, I mention some of the intrigues commonly used to oust the class enemies. Since the story of my granduncle is not rare, I think these cases deserve more attention and they should become a warning for the next generations. Through my work, I wanted to point out the injustice and incongruousness of show trials at that cruel time.

Keywords

Vladimír Cerman; socialism; execution; show trial; State Security

„Maminko, tolik bych si přál žít.“

- *Poslední slova, která Vladimír Cerman řekl své mamince, 1952*

Obr. 1: Vladimír Cerman (*Vladimír Cerman by se dožil 80let*, měsíčník Achát, červenec-srpen 2005)

Obsah

1	Úvod.....	7
2	Politická situace po roce 1945	8
2.1	Vítězný únor 1948	8
2.2	Pod taktovkou SSSR.....	8
3	Akce „K“.....	10
3.1	„Vesniční boháči“	10
4	Syn „vesnického boháče“ z Čisté u Horek	11
5	„Teror v Čisté“	12
5.1	Střelba na schůzi místní organizace KSČ	12
5.2	Vyšetřování případu.....	12
5.3	Agenturní kombinace.....	12
6	„Sedlák“	16
7	Veřejný proces se skupinou „vesnických boháčů“	18
7.1	Rozsudek Vladimíra Cermana	18
7.1.1	Žádosti o milost	19
7.1.2	Rozsudek Františka Cermana ml.	19
7.1.3	Rozsudek Františka Cermana st.....	19
7.1.4	Rozsudek Stanislava Ježka ml.	19
7.1.5	Rozsudek Stanislava Ježka st.....	20
7.1.6	Rozsudek Jiřího Zaplatílka	20
8	Rehabilitace	21
9	Závěr	22
10	Slovník použitých zkratk	23
11	Bibliografie	24
12	Seznam příloh	26
13	Přílohy.....	27

1 ÚVOD

„Padám, padám, tento boj jsem prohrála, odcházím čestně. Miluji tuto zem, miluji tento lid, budujte mu blahobyť. Odcházím bez nenávisti k vám. Přeji vám to, přeji vám to.“ [1] Tato poslední slova hrdinky Dr. Milady Horákové zazněla v úterý 27. června roku 1950. V den, kdy byla Dr. Horáková popravena spolu s Janem Buchalem, Oldřichem Peclem a Závašem Kalandrou za velezradu a vyzvědačství. [1] Stala se tak jednou z asi 248 [2] osob popravených za politické zločiny v letech 1948 až 1989 na území Československa. Další tisíce lidí pak zemřely v nápravných a vězeňských zařízeních. [2]

Příběh Dr. Milady Horákové je známý nejenom v československém prostředí. Již v 50. letech minulého století měl její osud ohlas v zahraničí. Známé osobnosti jako Albert Einstein, tehdejší premiér Spojeného království Winston Churchill nebo Eleanor Rooseveltová, první dáma F.D. Roosevelta, ti všichni žádali prezidenta Gottwalda o milost pro výše uvedené. [3] Přesto věrnost svým ideálům stála Dr. Horákovou život.

Popravy v 50. letech patřily k praktikám komunistické strany. Měly za úkol zbavit se odpůrců režimu a třídních nepřátel, případně zastrašit možné účastníky odboje. Komunisté tak chtěli zavést svůj pořádek v zemi. Veškerá kritika režimu byla nežádoucí. Strana vyžadovala naprostou loajalitu všech občanů. Pokud někdo mínil jinak, byl pod drobnohledem Státní bezpečnosti.

Jedním z lidí, kteří na tyto praktiky vládnoucí strany doplatili, byl i můj prastrýc pan Vladimír Cerman. Přestože v roce 1945 do KSČ i se svým otcem vstoupil, velmi rychle vystřízlivěl. Nepozdávala se mu totiž myšlenka kolektivizace. Ta byla na vzestupu po komunistickém převratu v únoru 1948. Vladimír striktně odmítal, že by se z majetku, který jeho otec pracně budoval celý svůj život, mělo stát JZD. Stranou byli tito lidé, kteří měli svůj statek a hospodařili víceméně soběstačně, označeni jako tzv. „vesničtí boháči“ [4]. Toto označení mělo pro veřejnost jakýsi hanlivý nádech a podněcovalo k nenávisti a závisti dělníků vůči zámožnějším hospodářům. [5]

Jako sedmadvacetiletý se Vladimír v důsledku obávané kolektivizace dopustil neuváženého činu. Tento čin se stal záminkou, která „opravňovala“ stranu se tohoto třídního nepřítele zbavit nehumánním způsobem. Stejně tak jeho rodiny a přátel.

V práci jsem si vytyčila za cíl sehnat co největší množství informací o případu nazvaném jako „Teror v Čisté“ [4] a následně všechny informace utřídit a sepsat.

2 POLITICKÁ SITUACE PO ROCE 1945

Erik Tabery, mimo jiné šéfredaktor deníku Respekt, ve své knize „Opuštěná společnost“ popisuje, že právě nedostatek zájmu o politiku, slabé kritické myšlení a chatrná kontrola politiků byly příčinou poválečného vývoje v Československu. Opakovaly se tak chyby z doby předválečné. Jednalo se především o to, že byla čím dál více omezována veřejná debata. V roce 1946 komunisté poprvé vyhrávají volby. [6] A není se čemu divit. Komunistická hesla zněla líbivě a dostávala se čím dál víc do obliby především ve střední a východní Evropě. Lidé měli v živé paměti osvobození právě těchto částí kontinentu Rudou armádou. Ve společnosti se objevovala touha po změně. Vidina rovnosti a sociálního smíru začínala zastiňovat morální a lidské hodnoty.

2.1 Vítězný únor 1948

Když začal v roce 1948 Sbor národní bezpečnosti (SNB) vyšetřovat některé politické aféry za pomoci policie, začali proti tomu ministři nekomunistických stran protestovat. Tehdejší ministr vnitra Václav Nosek (KSC) však neustoupil. Dalšího jednání vlády se na tento popud 12 ministrů nekomunistických stran rozhodlo neúčastnit. Tito ministři se také mezi sebou domluvili a podali 20. února 1948 demisi s očekáváním, že prezident Beneš demisi nepřijme a dojde k předčasným volbám, nebo že komunisté ustoupí. To se nestalo. Komunisté svolali manifestaci 21. února na Staroměstské náměstí. Den po manifestaci následoval sjezd závodních rad a generální stávkou o dva dny později. Této stávkou se účastnilo na 2 miliony Čechoslováků. Tyto činy komunistické strany měly za cíl jediné. Donutit Beneše, aby demisi nekomunistických ministrů přijal. [7]

„Komunisté dokonce vytvořili nové ozbrojené složky – tzv. lidové milice. Proti tomu se postavili pouze vysokoškolští studenti, kteří uspořádali 23. února pochod na Hrad, aby vyjádřili podporu prezidentu Benešovi.“ [7] Pod velkým nátlakem ze strany komunistů a také ze strachu z občanské války a vojenského zásahu sovětských vojsk nakonec 25. února 1948 Edvard Beneš demisi nekomunistických ministrů přijal. [7] Komunistickým převratem takzvaně „spadla klec“. Československo se stalo součástí východního bloku a hranice na západ byly Čechoslovákům na dlouho uzavřeny.

2.2 Pod taktovkou SSSR

V březnu roku 1948 byla premiéru Klementu Gottwaldovi a jeho jednobarevné vládě vyslovena důvěra. Na konci května proběhly volby do Národního shromáždění. Avšak voliči si tehdy moc vybírat nemohli. Byli totiž nuceni volit kandidáty pouze jedné strany. [7] V červnu téhož roku prezident Beneš abdikoval a tři měsíce na to zemřel. Novým prezidentem se stal Klement Gottwald, který jmenoval Antonína Zápotockého předsedou vlády. Národním shromážděním byla schválena nová ústava, která přinesla několik změn. Jedna z nich spočívala v tom, že maximální výměra zemědělského statku činila 50 ha. [7]

Po vyhlášení zákona č. 231/1948 Sb. na ochranu tzv. „lidově demokratické republiky“ začala Státní bezpečnost (StB) hrát mimořádnou roli ve vnitrostátních záležitostech. StB byla napojena na sovětské zpravodajské složky a k dosažení svých cílů se neváhala použít cokoliv bez jakýchkoli právních a morálních zásad. [7]

Komunistická strana ovládala výkonnou a zákonodárnou moc a nebála se ani zneužití moci soudní. Po únorových událostech také začala komunistická strana s politickými procesy s odpůrci stávajícího režimu. Proběhla řada zinscenovaných afér, které měly za úkol jediné. Ochránit „lidově demokratické zřízení“ od straně nepohodlných obyvatel tzv. třídních nepřátel.

3 AKCE „K“

Akce „K“ neboli Akce Kulak byl krycí název pro činnost, jejímž cílem byla likvidace kapitalistických pozůstatků a jeho sociálních projevů v národním hospodářství a struktuře společnosti. Tento počín nejdříve zničil statky s rozlohou nad 50 ha, jak bylo dáno v nové ústavě. Systematická likvidace však pokračovala, a to usedlostmi s výměrou větší než 15 ha. Definitivnímu odebrání statku předcházelo postupné zhoršování podmínek pro zemědělce. Na rolníky byly kladeny nepřiměřené nároky, které mnohdy zemědělci nemohli splnit. Nesměli si najímat cizí pracovní síly, kulakům byly odebírány stroje, budovy a půda. [8] Při nesplnění kladených povinností čekaly na rolníky vysoké tresty ve formě peněžitých pokut, odnětí svobody a v neposlední řadě propadnutí jmění. Na tyto uložené sankce navazoval další nezákonný akt. Tím byl příkaz k vystěhování z obce nebo okresu či kraje. V letech 1951-1953 bylo vysídleno celkem 8246 osob. [8] To vše spadalo pod tzv. kolektivizaci.

Kolektivizaci můžeme dle Malé československé encyklopedie definovat jako „zespolečenštění – socialistická přeměna individuálního soukromého hospodaření v kolektivní. Kolektivizace zemědělství – forma socialistické přeměny zemědělství, jejímž obsahem je soustředění (centralizace) maloroľnické výroby do větších ekonomických celků na družstevních zásadách hospodaření.“ [9] Cílem „zespolečenštění“ bylo především zneškodnit velkostatkáře a dodržet tak zásadu: všechno je všech a všichni jsou si rovni. Bez ohledu na to, jaké kdo vynaložil úsilí si hospodářství vybudovat. Nyní se bude na všem hospodařit společně.

3.1 „Vesniční boháči“

Prezident Klement Gottwald navrhl, aby se majetnější statkáři označovali výrazem „boháč“. Později se k tomu přidal přívlastek „vesnický“. A tak vznikl dostatečně pejorativní výraz, který měl méně majetné vrstvy obyvatelstva podněcovat k závidění velkostatkářům. [5] V první polovině roku 1951 byla společnost tlačena k tomu, aby obviňovala z nedostatku masa a dalších potravin právě tyto „vesnické boháče“. [5] V lánském zámku, kde Klement Gottwald trávil léto, se zrodil plán, který měl v krátké době dvou či tří let zničit selské rodiny, především tyto „vesnické boháče“, a tím rapidně urychlit již zmiňovanou kolektivizaci. [5, 10]

Začátkem září roku 1951 tak vzniká přísně tajný dokument s názvem „Směrnice ministra národní bezpečnosti, ministra vnitra a ministra spravedlnosti o uspořádání některých poměrů rodinných příslušníků odsouzených vesnických boháčů“. [5] Tato směrnice se na následující dva roky stává závazným předpisem. A to, aniž by o této skutečnosti byly informovány příslušné orgány jako je vláda, Národní shromáždění, Sbor pověřenců nebo Slovenská národní rada. [5] Směrnice vcházející v platnost 1. listopadu 1951 byl protiústavní. Ani tento fakt nezabránil tomu, aby zničila životy mnoha zemědělcům a jejich rodinám. V únoru 1952 Ministerstvo vnitra vyzývá příslušné orgány k odstranění sedláků z národních výborů. [5]

4 SYN „VESNICKÉHO BOHÁČE“ Z ČISTÉ U HOREK

Jedním z takových vesnických boháčů byl i František Cerman st., který v obci Čistá u Horek na Novopacku vlastnil 16 ha půdy. František měl spolu se svou ženou Olgou celkem čtyři syny (nejmladší z nich, Milan, byl můj dědeček). Jeden z nich se jmenoval Vladimír a narodil se 4. července roku 1925. Vladimír vystudoval rolnickou školu v Jilemnici a později pracoval na rodinném statku. [10]

V prvním dílu kroniky, kterou počal František Cerman st. psát v roce 1960, se dočteme o přesunech ruských a anglických zajatců přes české území na západ během února 1945. [11] Zajatci často přespávali v kůlnách a stodolách, zkrátka kde bylo místo. Češi jim i přes zákaz Němců nosili jídlo. Vladimír byl mezi prvními, kdo se rozhodl zajatcům v obci pomoci. Měl nejspíš dostatek odvahy zákaz porušit. [11] Když lidé zpozorovali jeho chování, postupně se k němu přidávali. „U nás bylo na noc 80 anglických zajatců, ti byli lépe ustrojeni, ale hlad měli také.“: uvádí František Cerman st. ve své kronice. [11] O Vladimírovi lze tudíž soudit, že byl laskavý a nebojácný.

Dále se v kronice uvádí, že 3. května 1945 vypuklo ve vedlejší obci (Horka u Staré Paky) první povstání proti Němcům. Češi dostali pod kontrolu nádraží a továrnu. „V noci ale přišly Němcům posily a opanovali oni (Němci). Náš Vlád'a byl na přední stráž a při kulometné palbě byl rád, že přeběhl most a dostal se přes ploty do zahrad.“ [11] Vladimír měl s sebou zbraň, kterou donesl až zpátky do Čisté, kde ji následně zakopal „pod můstek u rybníka“. [11]

Velitel oddílu StB v Nové Pace šstržm. Jaromír Kučera ve svém spisu ze dne 9. 1. 1952 uvádí, že: „Jmenovaný (Vladimír Cerman) jest velmi prudký, gangsterské povahy a jest schopen provést ten nejhorší zločin. Cerman svým vystupováním hlavně mezi mládeží dává najevo svůj odpor proti funkcionářům strany a lidosprávy, [...]“. [12] Zde se můžeme dočíst, že Vladimír straně nebyl pohodlný jak svým původem, tak i divokou povahou.

5 „TEROR V ČISTÉ“

Jako teror byly označovány činy odbojářů, které měly zastrašit nejaktivnější komunistické funkcionáře. [12]

5.1 Střelba na schůzi místní organizace KSČ

V prosinci 1951 zasedala v hostinci U Trejbalů členská schůze místní buňky KSČ. Asi po hodině a půl trvání se ozval výstřel neznámého pachatele. „Stříleno bylo ze vzdálenosti 120 m, ve směru od plotu sportovního hřiště. Pachatel vystřelil jednu ránu a projektil proletěl sklem vnějšího okna těsně u rámu, u vnitřního okna pak středem vnitřního rámu, kde narazil na kovovou uzavírací zástrčku, kterou ustřelil. Nárazem se svlékl plášť z projektilu a jádro projektilu i plášť narazily na protější stěnu a zaryly se do omítky. Ustřelená uzavírací zástrčka narazila pak do žárovky, kterou rozbila.“ [4] Zprvu si účastníci schůze mysleli, že pouze praskla žárovka. Následně ale vznikla teorie, že střela měla zasáhnout stojícího referenta Šedivého z Nové Paky. [12] Ke střelbě byla použita vojenská puška Mauser ráže 7,92 mm. [4]

5.2 Vyšetřování případu

Při incidentu nebyl nikdo zraněn, avšak neobešel se bez následků. Příslušnými orgány byl případ vyšetřován hned po Novém roce. Krajský výbor – StB Hradec Králové po provedeném šetření v Čisté u Horek a okolí, zvláště pak po výpovědi funkcionářů MO-KSČ, došel k závěru, že přímým pachatelem byl syn vesnického boháče Františka Cermana st. Vladimír Cerman, nar. 4. 7. 1925 v Čisté u Horek. Krajský výbor označil za další osobu účastněnou na „Teroru v Čisté“ i Vladimírova souseda a dalšího z místních „vesnických boháčů“ Jiřího Zaplatílka. [4] K tomuto závěru došlo vyšetřování i proto, že z Vladimírovy strany se již delší dobu veřejně ozývaly protistranické názory. Jaromír Kučera ve svém návrhu dokumentace Stb uvádí: „[...] syn kulaka, který soustavně narušuje výstavbu socializace vesnice a jest velkým odpůrcem našeho zřízení.“ [12]

K předvolání a výslechům přímých obviněných však nedošlo. Na místo toho KV-StB nasadila na podezřelého Cermana spolupracovníka KSČ. „Návrh na zrealizování provokace skrz agenta StB podal již v lednu 1952 velitel novopackého oddílu StB Jaromír Kučera.“ [13, 14] Jeho hlavním úkolem bylo zmanipulovat Cermana k tomu, aby sám chtěl ilegálně odejít do SRN a tam pokračovat v odboji proti lidově demokratickému státnímu zřízení Československa. [4]

5.3 Agenturní kombinace

K prvotnímu setkání agenta StB s Vladimírem Cermanem mělo dojít již 17. ledna 1952. Toto rozhodnutí bylo však zamítnuto jako „příliš průhledné pro Cermana“. [4] Mělo se totiž odehrát v jičínském hotelu Praha a spolupracovník se měl představit jako zahraniční odbojář a po Cermanovi měl chtít veškeré informace o střelbě v Čisté. [12]

K první schůzce došlo tedy až 20. února 1952. Již tady si agent získal částečnou Cermanovu důvěru. Setkání Cermana se spolupracovníkem StB pokračovalo. [4] „Při další schůzce byl očekáván taktéž podezříváný ze střelby František Máslo. Při této schůzce se náš spolupracovník již podrobně rozhovořil o svých úkolech v Čisté a okolí. Uvedl Cermanovi, že potřebuje bezpodmínečně kontakt do prostoru Horní Kalná, okr. Nová Paka, kde se tehdy otevíraly nové šachty a dělaly pokusné vrty. Tímto způsobem desorientovali jsme Vladimíra Cermana od našeho hlavního zájmu a docílili jsme, že týž projevil souhlas s činností našeho agenta a tomuto přislíbil účinnou pomoc v jeho práci. Cerman uvedl, že v místech, kde se konají pokusné vrty a otevírají nové šachty má známé zemědělce, na které sjedná našemu agentovi přímé napojení.“ [4] Vladimír Cerman mu toto jméno při další možné příležitosti sdělil a také vyslovil požadavek, že chce, aby byli z relace Svobodné Evropy varováni funkcionáři KSČ z Čisté, Lajdar a Horáková. Teprve pak bude mít Cerman k agentovi plnou důvěru. [4] Agent se totiž Cermanovi zmínil o možném odchodu do zahraničí, na školení radiotelegrafistů. Cerman tentokrát odmítl s tím, že první agent musí splnit úkol, až potom bude Vladimír agentovi důvěřovat. [16] „Současně vyslovil Cerman požadavek kontroly našeho spolupracovníka tím způsobem, aby z relace Svobodné Evropy byli varováni funkcionáři KSČ z Čisté, Stanislav Lajdar a Horáková.“ [16] Nikde jsem bohužel nenašla, před čím měly být tyto osoby varovány.

Vyšetřovatelé KV-StB se pokusili falešnou informací o varování Lajdara a Horákové dostat k Cermanovi nejprve sami. To se však nepovedlo, a tak se rozhodli pro šíření této dezinformace využít Jiřího Zaplatílka. [4] Zjistili totiž již po prvním výslechu, že Jiří je blízký přítel Vladimíra a všechny informace z výslechu mu vždy tlumočí. [4] Při dalším výslechu Zaplatílka v něm komunisté vyvolali dojem, za použití zfalšovaných dokumentů, že varování Lajdara s Horákovou bylo opravdu odvysíláno na Svobodné Evropě. Zaplatílek pak tuto informaci dle očekávání předal Cermanovi, jak zjistili podle informací od agenta v utajení. [4]

Nastrčený agent tak již měl plnou důvěru Vladimíra, aby mohl dál pokračovat v plnění svých úkolů. Bonusem navíc bylo, že mu Vladimír na schůzce, na které agenta pochválil za varování zmíněných funkcionářů MO-KSČ, také sdělil, že připravuje „teroristický útok na orgána státní bezpečnosti, který jezdí automobilem ev. značky Č-VR-173 a jmenuje se Tamer.“ [4] Této schůzky se také zúčastnil Stanislav Ježek, blízký přítel Vladimíra Cermana, kterého Cerman označil za svého zástupce, a taky br. major (br. je zkratka pro bratra, tak se měli údajní američtí odbojáři oslovovat [12]). Ten měl pro Cermana zprostředkovat měsíční kurz v NSR. [4]

Tajné složky již měly plán na zatčení Cermana v Karlových Varech. Tam se měl nacházet při své cestě do SRN. A tento plán se rozhodli neodkladně realizovat i kvůli nové informaci o plánovaném „teroru na velitele oddílu StB ve Špindlerově Mlýně, ppor. Jiřího Tamera.“ [4] Tajné složky byly důmyslné. Pro urychlení celé akce využily opět již zmiňovaného Zaplatílka, kterému sdělily informaci, že chtějí dát do vazby Cermana kvůli střelbě v hostinci. [4] Zaplatílek tuto informaci opět předal. [4] Stanislav Ježek ml. vyhledal utajeného agenta a sdělil mu, že Cerman agentovi vzkazuje, že se chce sejít. Agent neváhal a s Vladimírem se sešel. Na schůzce se pak Cerman agenta zeptal na způsob jeho odchodu do Německa a zdůraznil, že je nutné jeho odchod co nejvíc urychlit. [4]

Mezitím StB písemně předvolala Cermana k výslechu. „Když se dne 15. dubna 1952 v dopoledních hodinách Vladimír Cerman podle očekávání nedostavil k výslechu na KV-StB v Hradci Králové, odjeli v odpoledních hodinách orgánové zatýkácké skupiny do Čisté, aby Vladimíra Cermana k určenému výslechu přivedli. Jmenovaný se však ve svém bydlišti již nenacházel a dle sdělení jeho rodičů, odjel prý v ranních hodinách vlakem do Hradce Králové na předvolání StB. Toto tvrzení bylo ovšem nastrojeno, neboť na naléhání orgánů, zda Vladimír Cerman skutečně odjel do Hradce Králové, že syn zanechal doma lístek, ve kterém se s rodiči loučí a oznamuje jim, že odchází.“ [4] OV-NB Nová Paka vyhlásilo pátrání po Vladimíru Cermanovi a provedlo domovní prohlídku v místě bydliště. [4] Vladimír Cerman tak musel zůstat v ilegalitě.

Vladimír Cerman měl tedy odjet do Karlových Varů, kde měl domluvenou schůzku s „agentem americké špionáže“ (ve zprávě Krajské správy min. vnitra se pak dozvídáme, že to byl muž nesoucí příjmení Kroupa [16]), který by provedl se stíhaným pohovor zaměřený na celou jeho ilegální činnost. [4] Mezitím agent v Čisté domluvil schůzku se Stanislavem Ježkem. Ten měl pro agenta Cermanův vzkaz se žádostí o pomoc při odchodu do SRN. [4] Spolupracovník pomoc přislíbil a řekl, že okamžitě vyrazí za br. majorem. Současně si agent skrze Ježka domluvil schůzku s Cermanem. Schůzka měla proběhnout 18. dubna 1952 v 20:00 v hotelu Veselka v Pardubicích. [4] Cerman i Ježek utajenému agentovi StB bohužel ve všem důvěřovali.

Cerman na schůzku do Pardubic nedorazil, ukryval se totiž, dle slov Ježka, u jistého zemědělce Josefa Zeifarta v Dolní Olešnici. [4] Vladimír Cerman měl strach, že by ho při cestě do Pardubic dopadly bezpečnostní složky. Po ujištění Cermana, že všechno je připraveno k plánovanému odjezdu, se rozhodl vyrazit. Cerman spolu se spojky (Řehákem a Zmatlíkem [16]) odjel drožkou přes Hradec Králové do Pardubic. [4] Tam měl zamluvený pokoj v již zmiňovaném hotelu Veselka. Další den v ranních hodinách pak Cerman odjel i se spojky rychlíkem do Karlových Varů. Zde si jej podle plánu převzala jiná spojka, která Cermana zavedla do hotelu Otava. [4]

Cerman se spolu se spojkou šel najíst a následně i projít po Karlových Varech. V 19:00 byl Cerman zaveden do konspirační místnosti KV-StB Karlovy Vary, což měl být pro Cermana orgán americké zpravodajské služby. Ten provedl prověrku Cermana před odchodem do zahraničí a současně orgán vyzval Cermana, aby podrobně popsal svoji činnost proti komunistickému režimu v ČSR. [4] Skrze to si „americká služba“ pojistila, že nejde o agenta státní bezpečnosti. Cerman prozradil veškerou svou nepřátelskou činnost proti režimu. Zmínil, že je přímým pachatelem „Teroru v Čisté“. Současně řekl, že se s činem svěřil nejbližšímu příteli, Stanislavu Ježkovi. [4] Tímto ho učinil jakýmsi spoluviníkem, jelikož Stanislav byl posléze taktéž stíhán. Dále Vladimír Cerman poznamenal, že se spolu s Ježkem připravovali na zapálení objektů tírny lnu v Čisté. K akci nakonec nedošlo, neboť byla zima, tudíž by je mohly prozradit zanechané stopy ve sněhu. Akci proto přesunuli na neurčito. [4] Cerman dokonce přiznal, že byl členem KSČ i se svým otcem v letech 1945-1949. Na schůzkách KSČ se tehdy snažil brzdit socializaci vesnice. Před koncem osudné schůzky Cerman zmínil: „že se již těší na chvíli, kdy bude v NSR a v teroristickém kursu se bude moci připravovat na nové teroristické

činy, které by po vyškolení na území ČSR prováděl“. [4] Na konec ještě přislíbil, že se bude snažit být dobrý ilegální pracovník, aby úsilí br. majora a jeho lidí nepřišlo vniveč. Po schůzce bylo Vladimírovi sděleno, aby se odebral na svůj pokoj a vyčkal na příchod spojek. Ty v nočních hodinách provedou jeho přechod do SRN. Bylo mu také předáno 10 dolarů. [4]

„Krátko po 23. hodině dne 20. dubna 1952 byla provedena orgány zatýkácké skupiny KV-StB Karlovy Vary kontrola hotelového pokoje, ve kterém byl Vladimír Cerman ubytován. Na zaklepání orgánů provádějících kontrolu Cerman ochotně otevřel a s úsměvem zdravil vcházející orgány v domněnku, že již přicházejí spojky, které ho mají dopravit do záp. Německa. Při zjištění, že jde o kontrolu osobních průkazů bezpečnostními orgány se Cerman začervenal, znervósněl a na výzvu předložil svůj osobní průkaz.“ [4] Orgány se ho dále dotazovaly na důvod jeho pobytu v Karlových Varech, na původ 10 dolarů v jeho kapsách, na skutečnost, že pokoj byl psaný na jiné jméno a zda má tedy dva osobní průkazy. Dále se ho tázali, proč se nedostavil k výslechu na KV-StB v Hradci Králové. Na to odpověděl, že se bál zatčení. Další otázky již nepadly. [4]

Vladimír Cerman byl ihned zatčen a eskortován na KV-StB. v Hradci Králové. Tam „přiznal v plném rozsahu svoji teroristickou a protistátní činnost.“ [4] Dne 5. 5. 1952 byly zatčeny všechny osoby, které měly návaznost na trestnou činnost Vladimíra Cermana. A to Vladimírův otec František Cerman st., Vladimírův bratr František Cerman ml., Jiří Zaplatílek, Stanislav Ježek st., Stanislav Ježek ml. Zatýkáni a výslechy byly doprovázeny surovostí a brutalitou. [12] „Tak vyšetřovatel Jaroslav Novotný hned v Nové Pace uvítal zatčeného Františka Cermana ml. Při příchodu do vyšetřovny StB takovou ranou do nosu, že mu ho přerazil a způsobil otřes mozku s trvalými následky. Zbil ho pěstmi, zkopal a vyhrožoval zatčením manželky a dalších příbuzných, pokud se nepřizná k neexistující trestné činnosti.“ [12]

6 „SEDLÁK“

Nejvýznamnější osobou fingované pasti na Vladimíra Cermana byl jistý Bedřich Hrdlička, agent StB s krycím jménem „Sedlák“. Jiří Málek ve své knize *Za svobodu a demokracii. III, Třetí (protikomunistický) odboj* uvádí, že životopisy spolupracovníků StB byly vždycky špinavé. [12] A zmiňovaný Hrdlička nebyl žádnou výjimkou.

Bedřich Hrdlička se narodil 29. června 1922 v Trubíně, malé obci na Berounsku. Hrdlička absolvoval pouze pět ročníků obecné a jeden ročník měšťanské školy. V dalších letech pak opakovaně v dotaznících lhal o absolvování vyšší odborné školy rolnické v Chrudimi zakončené maturitou v roce 1942. Za protektorátu pracoval u německých říšských drah. Avšak v červenci 1943 se vrátil do Trubína. Údajně se měl léčit s žaludečním vředem. V témže roce byl odsouzen k devíti měsícům vězení za verbální delikt. Na začátku následujícího roku nastoupil k výkonu trestu do věznic v Praze na Pankráci. Jeho otec Václav Hrdlička se po volbách 1946 stal členem rady Místního národního výboru a stanul v čele hospodářské komise. Vojenskou službu nastoupil Bedřich Hrdlička až jako šestadvacetiletý, kde byl místo původních šesti měsíců pouze měsíce dva, a to ze zdravotních důvodů. Krátkou vojenskou službu vykonával v chebském pohraničí, kde zůstal i po jejím skončení. Zde pracoval jako údržbář na státním statku, později byl povýšen na pozici agronoma ve Státní traktorové stanici Cheb s měsíčním platem 6 000 Kčs. [13, 16]

V roce 1950 Hrdlička prokazatelně utekl z Československa. Týden po jeho útěku bylo podáno trestní oznámení pro neoprávněné opuštění republiky, byl mu zabaven veškerý majetek a byl na něj vydán zatykač. [13, 16] V NSR pracoval „Sedlák“ ve zpravodajské organizaci zahraničního československého odboje řízeného Františkem Bogatajem. [12] Motivace útěku je dodnes záhadou. Objevily se i zprávy, že se za hranicemi stal agentem Kontrašpionážního sboru (CIC). Při pokusu o přechod zpátky do Československa byl zadržen, vyslýchán a na základě těchto výslechů mu s nejvyšší pravděpodobností byla nabídnuta spolupráce s StB. Co bylo jeho motivací k návratu bohužel taky nevíme, jelikož jeho spis o spolupráci s StB se nedochoval. V rámci ní „měl být vyslán zpět na území Německa. Jeho spolupráce s StB však byla provalena, proto měl být urychleně stažen a posléze 6. listopadu 1951 předán k další spolupráci královehradecké StB.“ [12]

Hrdličkovi byl vypracován plán činnosti s krycím jménem „Kruh“. Podstatou tohoto plánu bylo vytvoření legendy agenta americké zpravodajské služby. S tímto statutem měl získávat důvěru a ovlivňovat protikomunisticky smýšlející občany. Bylo mu taktéž přiřazeno krycí jméno „Sedlák“. Toto krycí jméno bylo odkazem na jeho práci v STS Cheb. Jméno Sedlák však bylo používáno jen interně v rámci struktur StB. Při výkonu své činnosti vždy používal jiná smyšlená jména, aby nebyl odhalen. [13, 14, 17] Cílem akce „Kruh“ bylo „poznat co nejvíce lidí ochotných pracovat proti režimu“. [13, 17] Během své činnosti si vytvořil několik důvěryhodných kontaktů, které pro něj představovaly jakési záchytné body. [13, 14]

Jedna z jeho prvních akcí bylo napojení na Jiřinu Hroudovou. [18] Agent Sedlák se s Jiřinou pravidelně setkával. Jedno setkání proběhlo v královehradeckém Grandhotelu. Po společné večeři se odebrali na pokoj č. 42, kde Hroudová v konverzaci prozradila informace o sedlácích

Vodičkovi ze Lhoty pod Libčany a Kadečkovi z Hřibska. Odměnou jí byl slíbený odchod za hranice Československa. Hrdlička spolu s dalšími zfalšovali útěk podobně jako u případu Vladimíra Cermana. Nakonec byla Jiřina Hroudová zatčena. [13, 18]

V jarních měsících roku 1952 se Hrdlička zabýval provokací účastníků „Teroru v Čisté“ na Novopacku. [13, 14] V březnu mimo jiné navštívil Bedřich Hrdlička již zmiňovaného Františka Cermana st. Jelikož byly na podzim roku 2008 po letech nalezeny v Bělé u Pecky dokumenty sdružení bývalých politických vězňů K 231, dochovaly se vzpomínky Františka Cermana st. na první setkání s Bedřichem Hrdličkou. „Hned jak se legitimoval na jméno, jež si nepamatuji. Ukazoval mi fotografii manželky a dětí a dost neprozřetelně mluvil, že již je čtyři roky pryč, a to dítě bylo asi dvouleté. Já mu to hned řekl, on se zarazil, ale pak řekl, že také byl doma. Já s tím byl velice překvapen a rozrušen, cítil jsem nějaký úskok skrz to synovo střílení. Když odcházel, neb já jsem měl ještě práci, tak mi řekl, že zase někdy přijde, ale teď jede za hranice. Ale za tři dny zase v tom vepříně mě překvapil. To jsem mu již přímo řekl, že lže, že říkal, že jede do zahraničí a že je najednou tady, že je špicl, že přišel na mne skrze to synovo střílení. On to vylouval, ale pak odešel, když viděl, že já se na žádnou špatnost nedám chytit. Ale pak se sešel se synem Vladimírem. Synovi jsem přísně nakázal, ať s ním nic nemá, že to přišel špicl za ním. Asi začátkem dubna jsem v neděli večer přepadl syna s tím člověkem v zadní chodbě u chlěva. Pootevřenými dveřmi jsem slyšel, čím se baví. Ten člověk se ho ptal, co by za hranicemi dělal, jestli by nevstoupil do zahraniční armády. Syn hned neodpovídal a on zase: „Šel bys k parašutistům? Ty se ale bojíš? Ty seš posera!“ Syn jenom řekl, že se nebojí. V tom ale já jsem tam již na ně vrazil a na toho člověka se obořil. „Vy synovi nedáte pokoj, až ho přivedete na šibenici!“ On mi na to s ďábelským úšklebkem povídá: „Pane Cerman, to moc lechtá na krku!“ Já se chtěl na něho vrhnout, ale syn mě zatlačil do dveří a zatím ten člověk druhými dveřmi zmizel.“ [13, 19]

Hrdličkova postava „Sedláka“ byla během vyšetřování „Teroru v Čisté“ prohlášena za zastřelenou při útěku za hranice. [12]

Již v dubnu 1952 byl Hrdlička samotnými příslušníky StB prozrazen. Toho však nezastavilo a do roku 1956 nadále spolupracovat s StB. Vyzrazen byl během těchto let ještě celkem šestkrát. I po ukončení spolupráce dále StB využívala „Sedlákových“ provokatérských služeb. V roce 1952 bylo agentu vyplaceno 67 533 Kč za jeho služby. Hrdlička zemřel v roce 1994 v Berouně. [12]

7 VEŘEJNÝ PROCES SE SKUPINOU „VESNICKÝCH BOHÁČŮ“

K soudnímu procesu jako takovému máme k dispozici Všeobecný svazek č. 16476 zvaný „Akce „Teror Čistá okr. N. Paka“, Cerman Vlad. a spol.“ [16], vydaný Krajskou správou Ministerstva vnitra v roce 1963, a taky „zprávu Státní prokuratury Generální prokuraturě o hlavním přelíčení se skupinou Vladimír Cerman a spol.“ [21] ze dne 14. 6. 1952. V této zprávě nalezneme, že se ve dnech 12. a 13. června 1952 konal v Nové Pace v hotelu Centrál veřejný proces. Předmětem procesu byl výstřel z pušky Vladimíra Cermana do místnosti, kde právě zasedala MO-KSČ v Čisté u Horek a dále také trestné činy, které Státní bezpečnost zinscenovala na Vladimíra Cermana tak, aby mohl být pravomocně odsouzen. [16, 20, 21]

Dále ve zprávě Státní prokuratury Generální prokuraturě čteme: „Hlavní úkol soudu a prokurátorů bylo odhalit vesnického boháče jako úhlavního nepřítele poctivých drobných a středních rolníků, ukázat, proč vesnický boháč brzdí vývoj JZD a snaží se mařit socializaci vesnice, s kým se vesnický boháč spojuje ke zločinům proti státu. Podle hodnocení, které bylo provedeno hned po procese (zúčastnili se jej zástupci KV StB, OV-KSČ, VO-StB, senát a prokurátoři), se tento úkol podařilo splnit velmi dobře.“ [10, 21]

Předseda senátu Dr. Řehák dle výše zmíněné zprávy případ probral „důkladně, pečlivě, politicky správně.“ Prokurátoři Matušinská (donedávná zaměstnankyně pošty [12]) a Bloch do líčení v průběhu zasahovali, přestože obvinění svou vinu řádně doznávali. Závěrečnou řeč pronesla státní žalobkyně Matušinská. Na základě vzpomínek Františka Cermana ml. byla právě Ludmila Matušinská ta, co trvala na trestu smrti pro Vladimíra Cermana. [20]

7.1 Rozsudek Vladimíra Cermana

Vladimír Cerman, 4. 7. 1925, byl 13. června [20] odsouzen „za pokus vraždy, velezradu, vyzvědačství k trestu smrti“. [16] Vladimír byl také navždy zbaven čestných práv občanských. Z výpovědi Stanislava Ježka ml. zjišťujeme, že se odsouzený pokoušel v cele oběsit. [12] Vladimír Cerman byl 11. 10. 1952, 5:21 popraven na Pankráci. [2] Po popravě bylo Vladimírovo tělo tajně pohřbeno do hromadného hrobu na Ďáblickém hřbitově. [21] Na čestném pohřebišti na Ďáblickém hřbitově se nachází i prastrýcův symbolický hrob. [21]

7.1.1 Žádosti o milost

Celkem 70 lidí z obce Čistá u Horek podepsalo žádost o milost pro Vladimíra Cermana adresovanou prezidentu Gottwaldovi. [12] Matka odsouzeného dokonce jela do Prahy na Hrad, kde se domáhala slyšení u prezidenta Gottwalda. Ten však „nebyl“ přítomen, přestože rozsudek smrti na místě v tu dobu podepsal. [12] Ve zprávě náčelníka inspekce ministra adresované ministrovi vnitra Rudolfu Barákovi z roku 1956 se dočteme, že i samotný Vladimír požádal prezidenta o milost.

Naopak čistečtí komunisté sestavili petici, na které požadovali smrt Vladimíra Cermana a tvrdé tresty pro ostatní zúčastněné. [12]

7.1.2 Rozsudek Františka Cermana ml.

František Cerman ml., 13. 3. 1920, byl odsouzen „za trestní čin neoznámění tr. činu na 3 roky odnětí svobody.“ [16] Byl také zbaven čestných práv občanských na dobu 5 let. Dne 24. ledna 1953 byla Františkova žena se dvěma malými dětmi a nemocnou matkou vystěhována z vesnice. [12]

7.1.3 Rozsudek Františka Cermana st.

František Cerman st., 27. 2. 1893, byl odsouzen „za trestný čin pomoci k velezradě na 12 roků odnětí svobody“. [16] A také byla u něj vyslovena ztráta čestných práv občanských a to na 10 let. [10] Františku Cermanovi st. bylo zabaveno veškeré jmění a musel navíc zaplatit pokutu 50 000 Kčs. Pokud by tuto pokutu nezaplatil, trest odnětí svobody by mu byl prodloužen. [16] V lednu roku 1953 byla jeho žena Olga i se svou sedmdesáti šesti letou matkou a synem Milanem za doprovodu StB vystěhována z vesnice Čistá u Horek do asi 145 km vzdálené obce Řitka. [8] Při vyhlášení amnestie 9. května 1960 byl František Cerman po 8 letech propuštěn z vězení. [12] Ze vzpomínek mého otce jsem se dozvěděla, že Cermanově rodině byl statek v Čisté u Horek mezi rokem 1968 a 1969 navrácen. V 90. letech obdržela rodina i částečnou finanční náhradu za zabavený majetek.

7.1.4 Rozsudek Stanislava Ježka ml.

Stanislav Ježek ml., 10. 2. 1924, byl odsouzen „za trestný čin velezrady k odnětí svobody na 20 roků“. [16] I on byl zbaven čestných občanských práv na dobu 10 let. V roce 1960 byl díky amnestii propuštěn se svým otcem. [12]

7.1.5 Rozsudek Stanislava Ježka st.

Nad Stanislavem Ježkem byl vynesena totožný rozsudek jako nad Františkem Cermanem st. a to 12 let odnětí svobody „za trestný čin pomoci k velezradě“ [16] a taktéž byl zbaven občanských práv, a to na dobu 10 let. Stanislav Ježek byl taktéž zbaven veškerého majetku a dostal pokutu v hodnotě 30 000 Kčs. [16] Jeho rodina měla být vystěhována z Čisté do obce Pětikozly, ale rozhodnutí o přesídlení bylo nakonec zrušeno. [8]

7.1.6 Rozsudek Jiřího Zaplatílka

Rozsudek Vladimírova souseda Jiřího Zaplatílka, 11. 7. 1919, „za tr. čin nadřování a neoznámení tr. činu na 3 roky odnětí svobody“. [16] Zbaven čestných práv občanských byl na 5 let. Taktéž Jiřímu Zaplatílkovi byla udělena pokuta v hodnotě 20 000 Kčs. [16]

8 REHABILITACE

„Rehabilitace znamená očištění od předchozích odsouzení. Je to postup, jímž se napravuje újma způsobená předchozím rozhodnutím, vydaným podle právních předpisů, které jsou později shledány vadnými.“ [22] Když se situace v Československu v roce 1968 uvolnila, dostaly se do povědomí veřejnosti justiční vraždy 50. let. Vznikl takzvaný Klub 231, který sdružoval bývalé politické vězně komunistického režimu, ti byli právě v 50. letech souzeni dle zákona č. 231/1948 Sb., na ochranu republiky. Tato organizace žádala o rehabilitaci všech politických vězňů odsouzených právě podle tohoto zákona. Především díky Klubu 231 také Národní shromáždění přijalo rehabilitační zákon č. 82/1968 Sb., o soudní rehabilitaci. [23] „Na základě tohoto zákona vznikaly zvláštní rehabilitační senáty, které nejen jednaly o právní platnosti jednotlivých politických procesů, ale určovaly také osoby odpovědné za nezákonný postup. Rehabilitační proces bezprostředně nezastavila ani intervence vojsk Varšavské smlouvy v srpnu 1968, a to přesto, že Moskva již dříve prosadila likvidaci organizace K 231. K obratu došlo až po změně vedení KSČ v dubnu 1969.“ [23] V období normalizace rehabilitační procesy přestaly postupně fungovat úplně a rehabilitace přestala být věcí veřejnou a politickou. [23] „Rehabilitační procesy tak zůstaly nedokončené a tisíce obětí nezákonností se spravedlnosti nedožily.“ [23]

Ze zákona o rehabilitaci vyplývá, že návrh na ni mohl podat pouze příbuzný odsouzeného anebo prokurátor. [24] Na základě této skutečnosti se tedy domnívám, že tento návrh podal někdo z pozůstalých Vladimíra Cermana. Možná to byl František Cerman st. anebo ml., kteří byli odsouzeni společně s ním. Vladimír byl totiž poprvé rehabilitován dne 19. února 1969. [25]

Rehabilitovaný může být zproštěn viny jen u části trestních činů, které mu byly v minulosti připsány. [24] Rozhodnutí soudu o celkem třech rehabilitacích mého prastrýce nemám k dispozici. Avšak z výše uvedené citace ze zákona o rehabilitaci se mohu domnívat, že při prvních dvou soudních líčeních byl Vladimír zproštěn pouze části obvinění. Další z rehabilitací proběhla dne 20. října 1971 a to u Krajského soudu v Hradci Králové. Naposled byl Cerman rehabilitován až po revoluci 1989. Třetí Cermanova rehabilitace proběhla dne 25. října roku 1993, kdy byla rehabilitována i celá jeho rodina u MSČR v Praze. [25]

9 ZÁVĚR

Výsledkem mého snažení je dokument, který definuje jak samotný Vladimírův čin, tak brutalitu 50. let minulého století. Zabavování majetku a věznění nepohodlných obyvatel bylo tehdy běžné na celém území Československa, byla to součást kolektivizace. Příběh Vladimíra Cermana je však unikátní. Nabízí nám možnost nahlédnout do příběhu z obou stran, jak ze strany StB, v jejichž spisech je podrobně popsán postup tzv. agenturní kombinace, tak ze strany pozůstalé rodiny.

Přes počáteční skepsi, že nebudu mít dostatek materiálů, z kterých bude možné čerpat, se mi podařilo sehnat desítky stran různých zpráv z Archivu bezpečnostních složek a několik knih, kde bylo případu věnováno alespoň několik řádků. Nakonec jsem tedy s výsledky své práce nadmíru spokojena. Už samotné pročítání těchto spisů bylo velice obohacující. A to nejenom pro mě, ale i pro mou rodinu, především pak otce. Ten o případu dosud věděl pramálo, jelikož to byl jakýsi kostlivec ve skříni, o kterém se u něj doma či u prarodičů v Čisté nemluvalo.

Po nastudování všech materiálů tykajících se právě kolektivizace jsem došla k závěru, že toto období bylo asi vůbec tím nejhorším hovoříme-li o letech 1948 až 1989. Komunisté chtěli loajalitu všech obyvatel a k tomu zvolili zcela neadekvátní a nehumánní způsoby.

Jako návrh na pokračování v mé práci mě napadá pouze jediné, a to zpracovat osudy pozůstalé rodiny, která byla vystěhována pryč z Čisté u Horek. Jako jeden z pramenů by tak mohly sloužit další díly kroniky psané Františkem Cermanem st., tyto se mi bohužel do rukou nedostaly.

Osud Vladimíra Cermana by se mohl taktéž stát námětem pro studentský film. Ve scénáři by se tak mohly využít informace a zdroje, které jsem našla a uspořádala. Film by tak sloužil jako demonstrace politických procesů 50. let lidem, kteří toto období nepamatují.

Dále bych svou práci mohla prezentovat na hodinách dějepisného semináře, v kvartách nižšího gymnázia, či třetích ročnících vyššího gymnázia, kde se tato látka probírá. Věřím, že by to studenty obohatilo a měli by jasnější představu o krutosti období 50. let uplynulého století.

Mou práci plánuji nabídnout širšímu okruhu rodiny, protože nechci, aby se na Vladimírův osud zapomnělo. Chci, aby minimálně rodina byla o případu co nejvíce informována. A jelikož Čistou u Horek každoročně navštěvuji, stejně tak i hospodu U Trejbalů, tak doufám, že má práce povede k diskusi mezi rodinnými příslušníky, se kterými se na místě scházíme.

Je nesmírně důležité připomínat si, že svoboda, kterou dnes požíváme, nebyla vždy samozřejmostí. Dnes jsme zvyklí na to, že trestaní jsou lidé, kteří porušují práva a omezují svobody druhých. Případ mého prastrýce a dalších ale ukazuje, že za dob tvrdého socialismu jste k odsouzení nemuseli nic porušit. Bohatě stačilo, když jste byli například dobrými hospodáři.

10 SLOVNÍK POUŽITÝCH ZKRATEK

KSČ – Komunistická strana Československa

KV – StB – krajská správa Státní bezpečnosti

MO – KSČ – místní organizace KSČ

NDR – Německá demokratická republika

OV – NB – okresní velitelství Národní bezpečnosti

SNB – Sbor národní bezpečnosti

SRN – Spolková republika Německo

SSSR – Svaz sovětských socialistických republik

StB – Státní bezpečnost

Šstržm. – štabní strážmistr

11 BIBLIOGRAFIE

1. IVANOV, M. *Justiční vražda aneb smrt Milady Horákové*. Praha: Nakladatelství a vydavatelství Betty, 1991. ISBN 80-900993-1-9.
2. LIŠKA, O. *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989*. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, 2006. 80-86621-09-X.
3. NÁROŽNÁ, V. Hospodářské noviny. In: *iHNED.cz* [online]. 14. Březen. 2013 [cit. 2021-Leden-17]. Dostupné z: <https://domaci.ihned.cz/c1-59503190-pred-60-lety-zemrel-komunisticky-tyran-klement-gottwald-poslal-na-smrt-nevinne>
4. ŠEDEK. *Krajská velitelství StB*. Hradec Králové: Archiv bezpečnostních složek, 1952. Třídící znak 323-24-18. A-sine/2021-52.
5. JECH, K. *Kolektivizace a vyhánění sedláků z půdy*. Praha: Vyšehrad, 2008. ISBN 978-80-7021-902-7.
6. TABERY, E. *Opuštěná společnost- Česká cesta od Masaryka po Babiše*. Praha: Nakladatelství Paseka, 2017. ISBN 978-80-7432-849-7.
7. NĚMEC, V. *dějepis.com*. In: *dejepis.com* [online]. 1997-2021. Dostupné také z: <https://www.dejepis.com/ucebnice/prevrat-roku-1948-a-50-leta/>
8. RŮŽIČKA, M. *Vyhnanci- Akce "Kulak"*. Havlíčkův Brod: Miloslav Růžička, 2008.
9. KREJZLÍK, I. *Malá československá encyklopedie 3.*. Praha: Academia, 1986. 21-058-86.
10. KAPLAN, K. *Nekrvavá revoluce*. Praha: Mladá fronta, 1993. ISBN 80-204-0145-8.
11. *Achát*. Nová Paka: Město Nová Paka, 2005, č 7-8, 12 s..
12. CERMAN, F. *Kronyka a rodokmen Cermanova rodu*. [Ručně psaný spis]. Řítka u Prahy: 1960.
13. MÁLEK, J. *Za svobodu a demokracii. 3. Třetí (protikomunistický odboj)*. Hradec Králové: 2002.
14. URBAN, J. *Kolektivizace venkova v horním Polabí*. Praha: Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3615-3.
15. *ÚDV Praha - stará spisovna, sign. ÚDV-10/VtB-97*. Nová Paka: 911952.
16. PŘIBYL. *Akce "Teror Čistá okr. N. Paka"*. [Všeobecný svazek]. Hradec Králové: Krajská správa min. vnitra, 1963. Třídící znak 16476.
17. SOKA CHEB, F. O. P. C. (.). *spis zn. St 605/50*.

18. *ÚDV Praha - stará spisovna, sign. ÚDV - 16/VtB-96*. Praha: 1996. 19. 4..
19. Agenturní zpráva agenta "Sedláka" z 13. 3. 1952. *ABS Praha, f. Historický fond MV*. Hradec Králové: 2271952. s.
20. *NA Praha, f. KPV ČR (nezprac.), kt. 121, složka Dokumentace Cerman a spol. Čistá u Horek*.
21. Hodnotící zpráva Státní prokuratury. *NA Praha, f. Státní prokuratura Praha, (nezprac.), sp. zn, 7SPt I 75/52*. Praha: 1461952.
22. *Achát*. Nová Paka: Město Nová Paka, 2015, roč. 7-8.
23. DVOŘÁKOVÁ, Z. *Popravení, kam jste se poděli?* Eva, 2013. ISBN 978-80-904313-2-4.
24. PECINA, T. Encyklopedie o právu. In: *iuridictum.cz* [online]. 7. Srpen. 2009 [cit. 2021-Leden-17]. Dostupné z: <https://iuridictum.pecina.cz/index.php?title=Rehabilitace&action=info>
25. Soudní rehabilitace. *Ústav pro studium totalitních režimů* [online]. [cit. 2021-Leden-17]. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/uvod/citanka-kolektivizace/rehabilitace/soudni-rehabilitace/>
26. AION CS, S. R. O. Zákon č. 82/1968 Sb. *Zákony pro lidi* [online]. 2010-2021 [cit. 2021-Leden-17]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1968-82>
27. A.S. V. L. M. Vzpomínka na Vladimíra Cermana. *Jičínský deník.cz* [online]. 2017 [cit. 2021-Leden-17]. Dostupné z: https://jicinsky.denik.cz/zpravy_region/vzpominka-na-vladimira-cermana-20170614.html

12 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: První strana souhrnné zprávy k „Teroru Čistá“ z roku 1952 (zdroj: ABS)

Příloha 2: Úryvek zprávy Krajského velitelství StB Hradec Králové, dokumentární snímky č. 1 (zdroj: ABS)

Příloha 3: Úryvek zprávy Krajského velitelství StB Hradec Králové, dokumentární snímky č. 2 (zdroj: ABS)

Příloha 4: Protokol sepsaný 10. října 1952 (zdroj: ABS)

Příloha 5: Úryvek zprávy adresované tehdejšímu ministru vnitra z roku 1956 (zdroj: ABS)

Příloha 6: Úryvek zprávy šetření ministerstva vnitra z roku 1956 (zdroj: ABS)

Příloha 7: Úryvek zprávy z roku 1963 (zdroj: ABS)

Příloha 8: Pamětní deska na hotelu Centrál (zdroj:<http://www.pametnimista.usd.cas.cz/nova-paka-pametni-deska-vladimiru-cermanovi/>)

Příloha 9: Hotel Centrál v Nové Pace (zdroj:<http://www.pametnimista.usd.cas.cz/nova-paka-pametni-deska-vladimiru-cermanovi/>)

Příloha 10: Pohřebiště popravených a umučených z padesátých let na Ďáblickém hřbitově, kde by se údajně mělo nacházet tělo popraveného Vladimíra Cermana (<https://www.vets.cz/vpm/8891-cestne-pohrebiste-popravenych-a-umucenych-z-50-let/>)

Příloha 11: První strana kroniky psané Františkem Cermanem st. z roku 1960 (zdroj: vlastní fotografie)

Příloha 12: Vazební fotografie Vladimíra Cermana (zdroj: ABS)

Příloha 13: Vazební fotografie Vladimíra Cermana (zdroj: <https://www.ustrcr.cz/pro-skoly/>)

Příloha 14: Fotografie spolupracovníka StB Bedřicha Hrdličky (zdroj: Kolektivizace venkova v horním Polabí – Jiří Urban)

Příloha 15: Fotografie Františka Cermana ml. s vnučkou (zdroj: <https://ceska-ves.estranky.cz/clanky/zili---ziji-mezi-nami/cerman-frantisek.html>)

Příloha 16: Mapa Novopacka (zdroj: <https://mapy.cz/>)

13 PŘÍLOHY

Krajské velitelství státní bezpečnosti
Hradec Králové

Dne 12. května 1952.

č. j.: A-1446/202-52.

MNB - velitelství Stb
2. sektor, referát 2021.

T a j n é !

P r a h a .

V a c: Teror "Č i s t á " - souhrnná zpráva.

K Vašemu č. j.: A- sine/2021-52, ze dne 5. května 1952.

Přílohy 1.

MINISTERSTVO NAR. BEZPEČNOSTI
Velitelství státní bezpečnosti
Dne 12. V. 1952
Q-A- 12.080/2021-52
Přílohy 1 2-52

Zrušen stupeň utajení (svazku) dnem 1. 1. 2008 dle ustanovení § 157 odst. 3 zák. č. 412/2005 Sb.

K denním svodkám o teroristickém výstřelu do schůze MO-KSČ v Čisté, okr. Nová Paka, předkládáme souhrnnou zprávu.

Dne 29. prosince 1951 se konala od 20,00 hodin schůze místní organizace KSČ v Čisté, okr. Nová Paka, v bývalém hostinci u Trejbalů čp. 153. Členskou schůzi řídil předseda MO-KSČ Karel Š m í d , střední zemědělec z Čisté. Na této schůzi byl přítomen referent sekretariátu OV-KSČ Otakar Š e d i v ý , bytem Žďárnice, okr. Nová Paka. V průběhu konání schůze, asi ve 21,30 hodin vystřelil neznámý pachatel do okna místnosti, kde se konala schůze a to do místa, kde byl předsednický stůl. Jen náhodou nebyl nikdo zraněn. Tento teroristický útok zřejmě směřoval proti funkcionářům KSČ z Čisté, okr. Nová Paka.

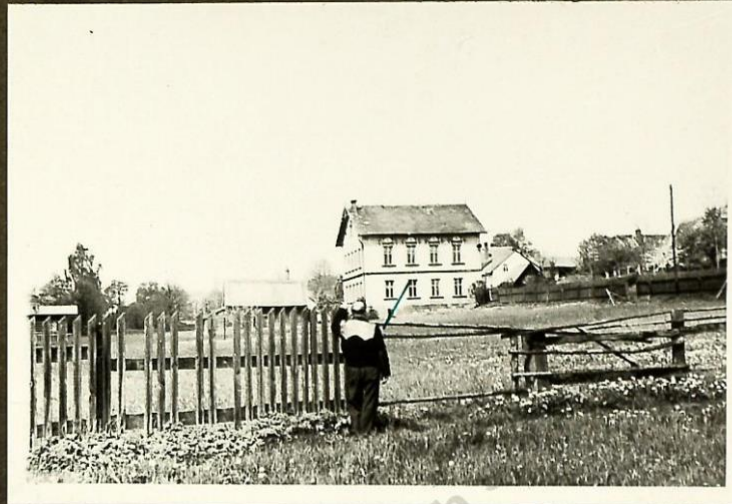
Provedeným šetřením na místě teroristického činu bylo zjištěno, že ke střelbě bylo použito vojenské pušky Mauser, ráže 7,92 mm. Stříleno bylo ze vzdálenosti 120 m, ve směru od plotu sportovního hřiště. Pachatel vystřelil jednu rámu a projektil proletěl sklem vnějšího okna těsně u rámu, u vnitřního okna pak středem vnitřního rámu, kde narazil na kovovou uzavírací zástrčku, kterou ustřelil. Nárazem se svlékl plášť z projektilu a jádro projektilu i plášť narazily na protější stěnu a zaryly se do omítky. Ustřelená uzavírací zástrčka narazila pak do žárovky, kterou rozbila. Projektil proletěl hořejší částí okna. Místo výstřelu bylo

Zrušen stupeň utajení (svazku) dnem 1. 1. 2008 dle ustanovení § 157 odst. 3 zák. č. 412/2005 Sb.

120201 4432 50

Příloha 1: První strana souhrnné zprávy k „Teroru Čistá“ z roku 1952 (zdroj: ABS)

1.

MÍSTO ODKUD Lad. Čerman vystřelil do místnosti
kde se konala schůze MO-KSC v Čisté, okr.
Nová Paka.

2.

Okno kterým letěla střela a předsednický
stůl kde byli místní funkcionáři, předseda
MO-KSC, mnř a referent OV-KSC.

5.

Stopy na stropě kam se odrazil projektil
vystřelený z pušky Ladislava Cermana

6.

celkový pohled na byv. hostinec u Trojbalů
v Čisté č.p. 153, kde se konala dne 29.12.1951
schůze MO-KSČ.
Do označeného okna střílel Lad. Cerman z
Čisté.

P r o t o k o l

sepsaný dne 10. října 1952 o 13 hod. u státního soudu v Praze
/věznice/.

Přítomni: předseda senátu Dr Řehák
zapisovatel: Chudoba
státní prokurátor: Matusínská.

Předvedenému obviněnému Vladimíru C e r m a n o v i bylo sdě-
leno, že:

- 1/ rozhodnutím nejvyššího soudu v Praze ze dne 1. srpna 1952
č.j. To V 229/52, bylo jeho odvolání zamítnuto;
- 2/ podle sdělení ministerstva spravedlnosti ze dne 7. října 1952
č. T 1107/52-II/4 žádostem o prominutí trestu smrti, k němuž byl od-
souzen rozsudkem státního soudu v Praze ze dne 13. června 1952, potvr-
zeným rozhodnutím nejvyššího soudu ze dne 1. srpna 1952 nebylo vyho-
věno.

V důsledku toho bude výkon trestu smrti na obviněném Vladimíru
Cermanovi proveden ve smyslu § 268 odst. 1 a § 269 tr.ř. dne 11.
října 1952 o 5 hodině ranní.

Další zařídí státní prokurátor podle ustanovení § 268 odst. 2
tr.ř.

Po přečtení podepsáno:

Obviněný odepřel protokol podepsat, bez udání důvodů.

Skončeno a podepsáno o 13.15 hod. s tím, že odsouzený byl zpět
do vazby odveden.

Chudoba v.r.

Dr Řehák v.r.

Matusínská v.r.

Za správnost opisu:

Matusínská

45
1

IM-0036/56.

3.prosince 1956.

Ministr vnitra

s.Rudolf Barák,
z d e .

~~PŘÍSNĚ TAJNÉ~~

Vladimír CERMAN - šetření.

V příloze předkládám zprávu o prošetření případu Vladimíra CERMANA, který byl dne 12.října 1952 popraven pro teroristický čin.

Šetření bylo prováděno na základě informací krajského tajemníka KSČ s.Burdy, dle kterého si měl CERMAN podat žádost o milost prezidentu republiky, kde měl uvádět, že v jeho případě byla porušena socialistická zákonnost. Tato žádost měla být některými příslušníky KS-MV v Hradci Králové zadržena a CERMAN popraven.

Šetřením bylo zjištěno, žádná CERMANOVA žádost o milost nebyla zadržena. Stížnosti skutečně došly do kanceláře prezidenta republiky, byly však prezidentem republiky zamítnuty. Rozsudek byl pravopádně vykonán dne 12.X.52.

Z těchto důvodů doporučuji v tomto smyslu informovat krajského tajemníka KSČ v Hradci Králové s.BURDU.

Náčelník inspekce ministra:

Slechta
(mjr.Alois Slechta)

Přílohy: 2/2

- 1) zpráva o šetření 1 list,
- 2) opis čj.5 Ts I 44/52 1 list.

Zrušen stupeň utajení (svazku) dnem 1.1.2008 dle ustanovení § 157 odst. 3 zák. č. 412/2005 Sb.

Zrušen stupeň utajení (svazku) dnem 1.1.2008 dle ustanovení § 157 odst. 3 zák. č. 412/2005 Sb.

Příloha 5: Úryvek zprávy adresované tehdejšímu ministru vnitra z roku 1956 (zdroj: ABS)

Ministerstvo vnitra
inspekce ministra.
Čj. IM-0036/56.

2
76
v Praze dne 3. prosince 1956.

PŘÍSNĚ TAJNĚ

o prošetření případu Vladimíra CERMANA, nar. 4.7.1925. Šetření bylo prováděno na základě informací krajského taj. KSČ v Hradci Králové, s. BURDY.

Vladimír CERMAN, odsouzený k trestu smrti za protistátní činnost, si prý podal stížnost prezidentu republiky pro porušení socialistické zákonnosti. Tato stížnost měla být některými příslušníky KS-MV v Hradci Králové zadržena a CERMAN byl popraven.

Šetřením bylo zjištěno, že Vlad. CERMAN byl správně odsouzen za svůj teroristický čin. Při administrativním řízení nebyla porušena socialistická zákonnost. Bylo zjištěno, že Vlad. CERMAN zaslal žádost o milost kanceláři prezidenta republiky prostřednictvím svého obhájce ex offio JUDra FRAŇKA, kam došla dne 2.8.1952 pod čj. T 04327/52, t. j. v době, kdy byl CERMAN již v soudní vazbě. Dále žádost o milost ve prospěch CERMANA zaslali občané obce Čisté u Horek. Rovněž i matka jmenovaného, Olga CERMANOVÁ, zaslala pres. republiky žádost o milost, kam došla dne 8.8.1952 pod čj. IM T 04492.

V daném případě nepoužil prezident republiky svého práva a ministerstvo spravedlnosti o tomto informovalo dne 7.10.1952 nejvyšší soud, že žádost o milost je zamítnuta. (Doklad č. 1.)

Závěrem lze říci, že informace, které získal s. BURDA, tajemník KV-KSČ v Hradci Králové, jsou neopodstatněné.

Šetření provedli:

npor. Jaroslav Šimánek

npor. Václav Pospíšil

Šimánek
.....
Pospíšil
.....

Zrušen stupeň utajení (svazku) dnem 1.1.2008 dle ustanovení § 157 odst. 3 zák. č. 412/2005 Sb.

V Praze dne 14. listopadu 1963.
Č.j.M-002678/63

~~PŘÍSNĚ TAJNĚ!~~

Vážený soudruhu,

kontrolně inspekční odbor ministerstva vnitra prověřil akci "TEROR-ČISTÁ, zpracovávanou v roce 1952 krajskou správou v Hradci Králové. Podnětem šetření byl dopis bývalého příslušníka této krajské správy Jaroslava NOVOTNÉHO zasláný ÚV KSČ.

Šetřením bylo potvrzeno, že pachatelem teroristického činu vůči funkcionářům KSČ v obci Čistá byl Vladimír CERMÁN. K jeho odhalení bylo však použito provokačních metod, kdy spolupracovník bezpečnosti "SEDLÁK" vystupoval před V.CERMÁNEM a dalšími (podle pokynů krajské správy MV Hradec Králové) jako agent ze zahraničí. Žádal na CERMÁNOVI, aby vytvořil ilegální skupinu, vybudoval mrtvé schránky a podával zprávy špionážního charakteru.

Při vyšetřování byla i vyprovokovaná činnost zahrnuta do trestné činnosti obviněných a tito byli odsouzeni i za činnost, kterou nespáchali.

V příloze Ti zasílám zprávu o prošetření tohoto případu a doporučuji, aby celou záležitost posoudila generální prokuratura.

Přílohy: 10/21.

Se soudružským pozdravem

Soudruh

Miroslav M a m u l a
vedoucí oddělení ÚV KSČ

P r a h a .

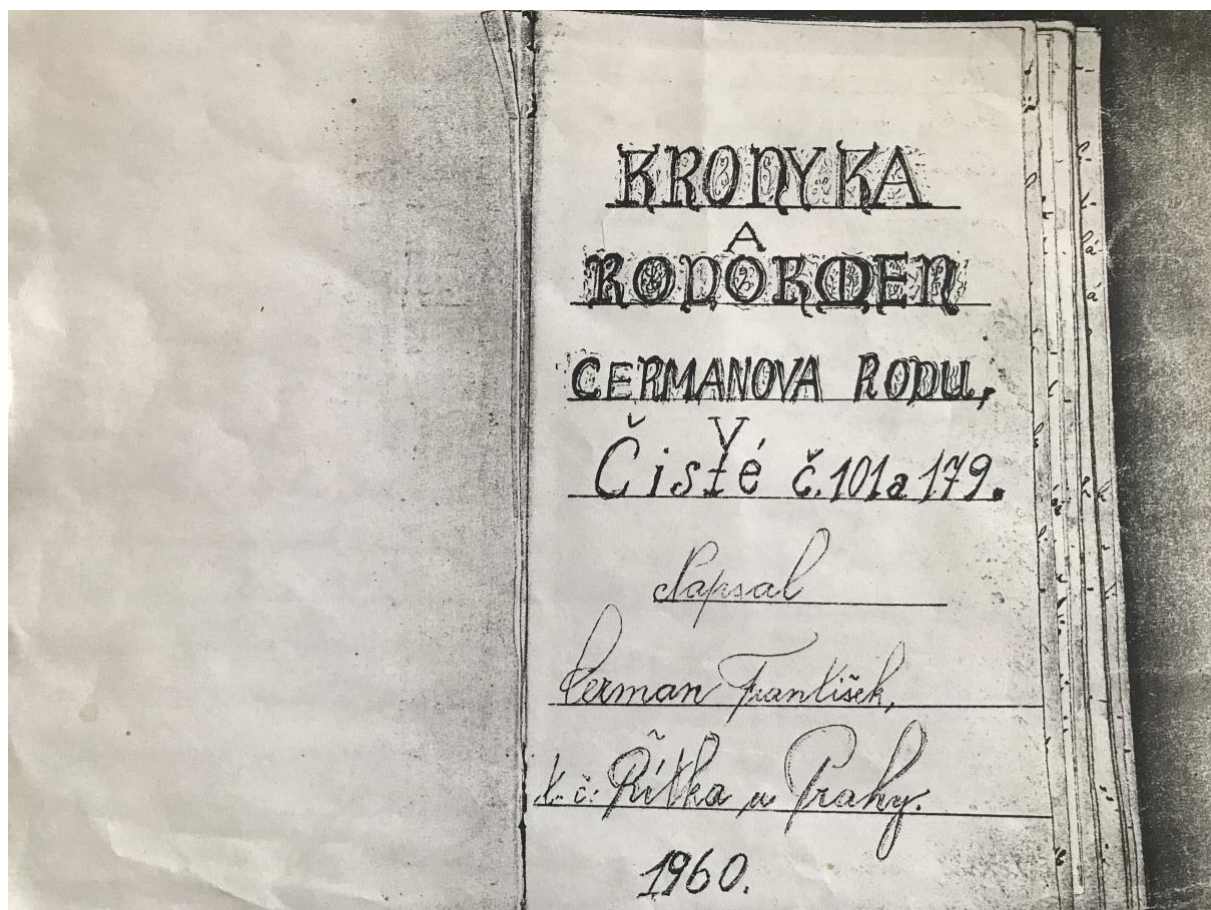
Příloha 8: Pamětní deska na hotelu Centrál (zdroj:<http://www.pametnimista.usd.cas.cz/nova-paka-pametni-deska-vladimiru-cermanovi/>)

Příloha 9: Hotel Centrál v Nové Pace (zdroj:<http://www.pametnimista.usd.cas.cz/nova-paka-pametni-deska-vladimiru-cermanovi/>)

Příloha 10: Pohřebiště popravených a umučených z padesátých let na Ďáblickém hřbitově, kde by se údajně mělo nacházet tělo popraveného Vladimíra Cermana (<https://www.vets.cz/vpm/8891-cestne-pohrebiste-popravenych-a-umucenych-z-50-let/>)

Příloha 11: První strana kroniky psané Františkem Cermanem st. z roku 1960 (zdroj: vlastní fotografie)

Vazební fotografie Vladimíra Cermana (zdroj: ABS)

Příloha 12: Vazební fotografie Vladimíra Cermana (zdroj: ABS)

Příloha 13: Vazební fotografie Vladimíra Cermana (zdroj: <https://www.ustrcr.cz/pro-skoly/>)

Příloha 14: Fotografie spolupracovníka StB Bedřicha Hrdličky (zdroj: Kolektivizace venkova v horním Polabí – Jiří Urban)

Příloha 15: Fotografie Františka Cermana ml. s vnučkou (zdroj: <https://ceska-ves.estranky.cz/clanky/zili---ziji-mezi-nami/cerman-frantisek.html>)

Příloha 16: Mapka Novopacka (zdroj: <https://mapy.cz/>)